

FİNLANDIYA TÜRKOLOGLARI VE FİNLANDIYA'DA TÜRKOLOJİ ÇALIŞMALARİ BİBLİYOGRAFYASI

Dr. Bağdagül MUSA*

ÖZ: Finlandiya'da Türkoloji çalışmalarının kökeninin, Finlilerin millet olarak geçmişlerini ve köklerini araştırmalarına dayandığı malûmdur. Önce İsveç'in, daha sonra da Rusya'nın hâkimiyeti altında bulunan Finlandiya halkı, millî varlıklarını korumaları için mücadele vermek zorundaydı. Millî kimliklerini ortaya koymaları için halkın geçmişine ait bilgiye sahip olma arzusu Fin bilim adamlarını ta Sibirya'ya ve Moğolistan'a kadar götürür. Bu yerlerde araştırmalar yaparken Fin halkının geçmişini Türk boylarından, Türk lehçelerinden ayrı ele alamayacaklarını anlamakta geç kalmazlar. Fin halkının uzak geçmişini ararken Türklerin de uzak geçmişini araştırmış olmaları, Fin-Ugor ve Altay dillerinin akrabalık ilişkilerini tespit etmeleri ve böylece onların yakınlıklarını ilk olarak ispatlamaları açısından Fin bilim adamlarının araştırmaları, hem Türkolojide hem dünya dil biliminde büyük önem arz eder.

Söz konusu makalede Finlandiya'daki Türkoloji çalışmalarıyla ilgili genel bilgilerin yanı sıra Martti Räsänen'in etimoloji sözlüğünün tanıtımına çalışılmıştır. Makalenin sonunda ayrıca Finlandiya'da yapılmış Türkoloji çalışmalarının bibliyografyası de yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Türk lehçeleri, Altayca, Türkoloji, Türkolog, eski Türk âbideleri

Turcologists of Finland and A Bibliography of Turcology Studies In Finland

ABSTRACT: It is well known that the origin of the Turcology Studies in Finland is based on the history and roots' research of the Finns as a nation. Finns, who had been under domination of Sweden, then under domination of Russia, had to fight to protect their national assets. Desire of Finnish scientists to have knowledge of the history of Finnish people to formulate national identities, made them go to Siberia and Mongolia.

* Ürdün Üni. Yabancı Diller Fak. Asya Dilleri Böl., bagdagulmussa@gmail.com

While the scientists were doing researches they understood that they could not research the history of Finnish people separately from the Turkish tribes and their dialects. The researches of Finnish scientists are very important in both of Turcology and worldwide linguistics, since the Finnish scientists had researched the history of the Turks while they had been researching the history of Finnish people and determined the kinship relations of Finno-Ugric and Altaic languages and proved their closeness the first time.

This article studies the promotion of Räsänen's Etymology Dictionary as well as general information about the Turcological studies in Finland. Attached to the end of the article, a bibliography of Turcological studies in Finland can be found.

Key Words: Turkish, Turkish dialects, Altaic languages, Turcology, Turcologist, the old Turkish monuments

GİRİŞ

19. yüzyılın başlarına kadar altı asırdan fazla bir zaman İsveç Krallığı'nın bir parçası olan, Napolyon Savaşları (1803-1815) sırasında, 1809 yılında da Rus Çarlığı tarafından ele geçirilen Finlandiya, bağımsızlığına ancak I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden ve Rus Çarlığı'nın sonunu getiren Ekim Devrimi'nden sonra 6 Aralık 1917'de kavuşur. V.B. Muravyev'e göre, siyasi bağımsızlığına kavuşmasından sonra bile, Finlandiya'da İsveç nüfuzunun hâkim olduğunu ve bu sebeple Fin aydınları kendi ana dili ve kültürlerini ihmal etmek pahasına daha gelişmiş olduğunu ileri sürerek İsveç kültürüne bağlı kalmışlardır (Muravyev 1961). İsmi sadece Türkiye'de değil dünya Türkolojisinde de tanınmış olan Hasan Eren, asırlar boyunca komşu devletlerin hâkimiyeti altında kalan Finlandiya'nın bu ülkelerin kültürel ve siyasi baskısına karşı savaş açmak zorunda kaldığını, bu savaşın parolasını Arvidson'un "*İsveçli değiliz, Rus olmak istemiyoruz, Finli kalmak dileğimizeyiz.*" sözleriyle açıklayarak Finlandiya'nın o zamanki konumu ve durumunu en güzel şekilde dile getirmiştir. Hasan Eren ayrıca böyle bir baskı altında kalmış olan Finlilerin, ulusal yalnızlık duygusu içinde yaşadıklarını, bu duygudan kurtulmak için Finli bilim adamlarının, Fin halkının uzak geçmişi araştırma ihtiyacını duyduklarını, tarihî belgelerin azlığı karşısında ana dillerinin kaynaklarına başvurmaktan başka çıkar yol bulamadıklarını, dolayısıyla Finlandiya'da dil çalışmalarına, özellikle karşılaştırmalı dil bilimi ve diyalektoloji alanındaki çalışmalara öncelik tanıdığını ilave etmektedir (Eren 1998: 60).

I. FİNLANDİYALI TÜRKOLOGLAR VE FİNLANDİYA'DA TÜRKOLOJİ

Hasan Eren'in sözlerinden de anlaşılacağı gibi Finlilerin millet olarak geçmişlerini ve köklerini araştırmaları, Finlandiya'da Türkoloji

çalışmalarının başlamasına ve gelişmesine vesile olan çok önemli bir faktördür. Fin halkının uzak geçmişine ait herhangi bir belge Finli bilim adamları için büyük önem arz etmektedir. İşte bu sebeple Moğolistan'da ve Sibirya'da bulunmuş olan eski Türk yazıtlarına ilgi duymuşlardır. Bu mezar taşları ve yazılı eserlerde kendi kimliklerine ait bilgi ararken karşlarına hep Türkler, Türkçe ile ilgili malzemeler çıkmıştır. Dolayısıyla Finlandiya'da yapılmış olan dil alanındaki ilmî araştırmaların büyük bir kısmını Altay dilleri ve Türk lehçeleri ile ilgili çalışmalar oluşturmaktadır. Bu çalışmaların başında hiç şüphesiz Fin Arkeoloji Cemiyeti ile Fin-Ugor Cemiyetinin çalışmaları gelmektedir.

Moğolistan'a ve Sibirya'ya düzenledikleri seyahatlerle ve seyahat sonrası ortaya koydukları eserleriyle bu iki cemiyetin Türkolojinin gelişmesindeki katkısı paha biçilmez niteliktedir.

Bunlardan Fin-Ugor Cemiyeti, Fin bilim adamı Otto Donner'ın teklifi üzerine 1883'te Helsinki'de Fin-Ugor dillerini araştırma amacıyla kurulmuştur. Ancak daha sonra görüleceği gibi, cemiyet çalışmaları arasında sadece Fin-Ugor dillerini değil, Türk lehçelerini araştırmaya da yer vermiş, özellikle Altay dilleri konusunda sürekli incelemeler ortaya koymuştur. Çünkü bu dernek, her ne kadar Altay dilini araştırıyorsa da hep Türk lehçeleriyle karşı karşıya kalmıştır. Fin-Ugor Cemiyeti, bu amaçla 1890 yılında bir başka Fin bilim adamı Heikel'in başkanlığında Orhun Vadisi'ne araştırma heyeti gönderir. Bu seyahatin neticesi olarak 1891 yılında neşredilmiş olan *Inscriptions de l'Orkhon recueillies par l'expédition Finnoise 1890 et publiées par la Societe Finno-Ougrienne* atlasının Orhon Abideleri ile ilgili çalışmaların hız kazanmasındaki ehemmiyeti büyüktür. Otto Donner, bu atlastan hareketle Yenisey Yazıtları sözlüğünü hazırlamıştır (1892). Cemiyet, yayımladığı ilmî *Mémoires de la Société Finno-Ougrienne, Finnisch-Ugrische Forschungen* dergileriyle Türkolojiye büyük hizmetlerde bulunmuştur.

Finlandiya'da Türkoloji çalışmaları deyince akla gelen önemli diğer dernek ise hiç şüphesiz Fin Arkeoloji Cemiyetidir. A. Bican Ercilasun, Fin Arkeoloji Cemiyeti'nin 1887 ve 1888 yıllarında Fin arkeoloğu Johan Aspelin'in başkanlığında Abakan ve Altay bölgelerine iki defa sefer düzenleyip, eski ve yeni taşların kopyalarını aldığını, 32 taşın kopyasını ihtiva eden eserin 1889 yılında *Inscriptions de l'Énisséi* (Yenisey Yazıtları) adıyla neşredildiğini zikretmektedir (Ercilasun 1995: 5). Necib Âsım'ın *Orhon Abideleri* kitabının mukaddemesinde anılan eserin adı "Yeniçay Mahkûkâtı" şeklinde geçmektedir (Balcı 2011: 151).

Fransız İhtilali'nden sonra milliyetçilik akımının hız kazanması ile Macarların, Finlilerin kendi millî-ırki geçmişlerini öğrenmek arzu ve ihtiyacı, Türkolojinin gelişmesine, Türk tarihi, dili ve kültürü üzerine çok

mühim çalışmalara imza atan Finli bilim adamlarının yetişmesini sağlamıştır. Finlandiya'daki filoloji ve Türkoloji çalışmaları o kadar ilerler ki, Finlandiya'nın büyük devlet adamı Mareşal Karl Gustav Mannerheim dahi bu araştırmalara katılır. Danimarkalı Wilhelm Thomsen'in Moğolistan'daki ve Sibirya'daki araştırmaları da Finliler tarafından yayımlanır. Finlandiya'daki ilmî araştırmalar, Türkolojiye Matthias Alexandr Castren, Axel Olai Heikel, Kai Donner, Heikki Paasonen, Gustaf John Ramstedt ve Martti Räsänen gibi isimleri kazandırır. Altay dilleri, özellikle Türkçe ile ilgili çok önemli ilmî eserler ortaya koymuş olan bilim adamları, isimlerini sadece Finliyanda'da değil, dünyanın meşhur Türkologları arasında altın harflerle yazdırmıştır. Bu bağlamda meşhur Finlandiyalı Türkologlar şu şekilde zikredilebilir:

Matthias Alexandr Castren (1813-1853), Axel Olai Heikel (1851-1924), Heikki Paasonen (1865-1919), Gustaf John Ramstedt (1873-1950), Kai Donner (1888-1935), Martti Räsänen (1893-1976) ve devlet adamı Mareşal Carl Gustaf Emil Mannerheim (1867-1951).

Bu listenin başında hiç şüphesiz Matthias Alexandr Castren gelmektedir. Babasını küçük yaşta kaybettiği için amcasının himayesine geçen Castren, Alexander Üniversitesini (günümüzdeki Helsinki Üniversitesi) kazandıktan sonra, önceleri hayatını Fin dilinin menşe itibarıyla bağları olduğu düşünülen Yunancayı ve İbraniceyi öğrenmeye adadıysa da, daha sonra ana diline olan sevgisi onu Fin dili ve folkloruyla ilgili araştırmalara yöneltir. Elias Lönnrot (1802-1884)'un Finlandiya'da milliyetçilik akımında olduğu gibi Fin edebiyatında da büyük etki yaratan ünlü "Kalevala Destanı", Castren'in bakış açısını değiştirerek onun hayatını bundan sonra Fin halkının ve onunla akraba diğer bütün toplulukların dilini, dinini, örf âdetlerini araştırmaya ve Fin halkının "insanlık soyağacındaki yerini" tespit etmeye adanmasına vesile olur. Daha öğrenciyken Kalevala'yı çevirmeyi amaç edinen Castren, çeviriye başladığında işinin sadece tercümeyle sınırlı kalmayacağını anlar. Çeviri esnasında karşılaştığı birçok eski kelime ve ifade, eşya adları ve örf âdetlerle ilgili açıklamalar onda Kalevala'nın vatanı olan Kareliya'ya seyahat etme arzusunu uyandırır. Bir sürü maddi zorluklar aşılarak sonunda hayalini kurduğu seyahatlerini gerçekleştirir. Önce Laplandiya, daha sonra da Rusya Kareliyası'na yaptığı seyahatlerinin amacı ana dilinin kaynaklarına dair bilgi toplamak ise de, her seferinde karşısına çıkan Türkçe ve lehçeleriyle ilgili araştırmaların da kaçınılmaz olduğunu anlamasını sağlar. Rusya'nın ve Sibirya'nın kuzey bölgelerini gezerken Türk lehçeleri üzerinde de durarak asıl araştırma konusunu teşkil eden Samoyed dilinin Moğolca ve Türkçe ile bağlarını ve ilişkilerini tespit eder. Castren, yol arkadaşı Bergstadi ile bir sohbeti sırasında "*Her ne kadar asalet düşkünlüğü ve kibir, soydaşlarımızı menşelerini Yunan'da ve*

İsrail'de, ayrıcalıklı halkların arasında aramalarına mecbûr ettiyse de ben her geçen gün Fin dilleriyle Sibiryâ dilleri arasında benzerlik bulmaktan son derece mutluyum" (Muravyev, 1961) derken Finlilerin de, Samoyedlerin de Moğollarla akraba olduklarını kabul etmekten memnun kaldığını dile getirmektedir.

Castren'in Türkolojiye en önemli katkısı, "Altay Dilleri Teorisi"ni ortaya koymasıdır. Castren gezileri neticesinde elde ettiği Türk lehçeleriyle ilgili malzemelerini ya kendi yayımlamış ya da öğrencileri kanalıyla yayımlatmıştır. Seyahatleri sırasında karşılaştığı zorlukların yanı sıra hayatını tehlikeye attığı durumlar da göz önünde bulundurulursa, Castren'in sadece sağlığını ve gençliğini değil, bütün hayatını vatanına, milletine ve diline adadığını söylemek mümkündür. Nitekim Castren sekiz yıl süren seyahatlerinden Finlandiya'ya hasta olarak döner ve bir daha iyileşemez. Hayata gözlerini yumuncaya kadar ölüm döşeginde bile çalışmalarına devam eder. Tamamlayamadığı çalışmaları ölümünden on yıl sonra akademik Şifner tarafından hazırlanır ve 12 cilt hâlinde Petersburg Akademisi tarafından yayımlanır. Hâkim milletlerin kültürel sömürüsü altında kalan Fin halkının, millet olarak varlıklarını Castren gibi bilim adamları ve vatansever vatandaşlarına borçlu olduğu ise bir başka gerçektir. V.G. Bogoraz-tan'ın (Bogoraz-tan 1927: 3-35) ifadesiyle özetleyelim: "*Milletlerin menşei ve tarihi kadar karmaşık bir ilimde ismini altın harflerle yazdırmış olan Castren, başlattığı yolda o kadar ilerlemiş ki, biz yüzyıl sonra bile ona yetişememekteyiz. Pırlanta kadar saf kişiliği olan Castren'in ilmî çalışmaları ise geçilmeyecek niteliktedir.*"

Helsinki Üniversitesi'nde Sanskritçe ve Karşılaştırmalı Hint-Avrupa Dilleri profesörü olan ama aynı zamanda Fin-Ugor dillerini de araştıran Otto Donner'ın ismi, Moğolistan'a ve Sibiryâ'ya ilmî araştırma seyahatleri düzenleyen, Orhon Âbideleri ve Türk lehçeleri ile ilgili eserleri yayımlayan ve böylece Türkolojiye büyük hizmetlerde bulunan Fin-Ugor Cemiyetinin kurucusu olarak çok önemlidir.

Fin-Ugor heyetinin başında 1890 yılında Orhun Vadisi'ne, 1898 yılında Talas Nehri'ne düzenlediği seyahatlerinde, keşfettiği mezar taşları ve 1891 yılında neşredilmiş olan *Inscriptions de l'Orkhon recueillies par l'expédition Finnoise 1890 et publiées par la Societe Finno-Ougrienne*'deki on günlük Moğolistan seyahati sırasında şahit olduğu Moğol güreşini tanıtan yazısıyla zikredilmesi gereken önemli isimlerden biri de hiç şüphesiz Axel Olai Heikel'dir.

Finlandiya'daki Türkoloji çalışmaları derken akla gelen diğer önemli isim ise Gustaf John Ramstedt'tir. Helsinki Üniversitesi'ni kazanan ve başlangıçta, ismi aynı zamanda siyasetçi olarak bilinen Fin

bilim adamı, Fin dili ve edebiyatı profesörü Eemil Nestor Setälä'den Fin-Ugor dersleri alan Ramstedt, daha sonra Altay dillerine ilgi duyar. Diğer Fin bilim adamı Otto Donner'ın tavsiyesi üzerine Moğolca öğrenmek için Moğolistan'a gider. Daha sonra aynı üniversitenin Altay Dilleri Bölümü'nde (ekstraordinari) profesör olur. 1917 yılında Finlandiya'nın bağımsızlığına kavuşmasından sonra 1920 yılında Finlandiya'nın temsilcisi olarak Japonya'ya gönderilir ve 1929 yılına kadar orada kalır. Orada kaldığı süre boyunca Tokyo Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak dersler verir. Bu zaman zarfında Kunio Yanagita, Izuru Shimura, Kyōsuke Kindaichi ve Shimpei Ogura gibi Japon dil bilimcilerini etkilemiştir. Japonya'dan sonra ülkesine döner ve üniversitede ders vermeye devam eder. Verdiği dersler arasında Altay halklarının tarihi ve dilleri, karşılaştırmalı Moğolca ve Türkçenin tarihsel fonolojisi, Kırgızca, Moğolca, Kalmukça, Mançuca, Tunguzca mevcuttu. Ural-Altay dillerinin akrabalığı varsayımını tenkit eden Ramstedt, Altay dil ailesine Korece ve Japonca'yı da ilave eder. Ayrıca Ramstedt, Türk şivelerinin tasnifini yapmış, onları Çuvaş Dili, Yakut Dili, Kuzey Grubu, Doğu Grubu ve Güney Grubu olmak üzere beş grup altında toplamış, Türkiye Türkçesine Türkmençe ile birlikte Güney Grubunda yer vermiştir. Dilci olmasının yanı sıra diplomat olarak da tanınan Ramstedt, Türkçe, Moğolca ve Tunguzca gibi Asya dillerini araştıran ilk bilim adamlarından biri olarak, Türk, Moğol, Tunguz dilleri ve Korecenin yakınlıklarını ispat ederek günümüzde "Altayistik" adı verilen bilim dalının kurucusu sıfatıyla Türkolojideki yerini almıştır.

Bu arada Ramstedt'in öğrencileri Pentti Aalto, Eino Karahka, August Kelgren, Jen Joki ve Julius Bi Kola, Türkoloji alanındaki çalışmalarını sürdürmektedirler. Kore dilini de içine alan Altay dilleri teorisinin taraftarı ve savunucusu olan Pentti Aalto, Ramstedt'in Altay Dillerinin Karşılaştırmalı Grameri'ni, *Pañcarakṣā*'nın Moğolcaya çevirisini düzenleyip yayımlar. *Studies in Altaic and comparative philology; Oriental studies in Finland 1828–1918* ve Altayca p- ön sesiyle ilgili *On the Altaic Initial p-* adlı araştırmaları ise onun önemli diğer eserlerinden bazılarıdır.

Ramstedt'in öğrencilerinden biri olan Martti Räsänen de büyük bir Türkologdur. Räsänen, başlangıçta Çeremişçe, Çuvaşça ve Tatarca üzerinde; daha sonra Anadolu ağızları üzerinde çalışmıştır. Bu arada ana Türkçedeki uzun ünlüler konusuna da değinmiştir.

1932'de yayımlanmış olduğu ünlü uyumunun tarihî gelişimi ile ilgili makalesi ve 1947'deki Bilge Kağan yazıtının Batı yüzündeki son parçasını yeniden inceleme ve yorumlama çalışmaları, onun kayda değer eserlerinden ancak birkaçıdır. Öğretmeni Ramstedt gibi, Räsänen de Türk şivelerinin tasnifini yapar. Räsänen'in Türkoloji araştırmalarındaki en

önemli çalışmalarından biri, “Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen” adıyla ortaya koyduğu Türkçenin Etimoloji Sözlüğü’dür (1969).

Bir Başucu Kitabı: Martti Räsänen’in Hazırladığı Türkçenin Etimoloji Sözlüğü: Martti Räsänen’in *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen* adlı etimoloji sözlüğü, Türkolojide bu alanda düzenlenmiş ilk ilmî çalışması şeklinde nitelendirilebilir.

Bunu Hasan Eren’in şu sözleri de teyit etmektedir: *Vambery’nin eski eserini saymayacak olursak, Räsänen’in sözlüğü, Türk diyalektlerinin ilk bilimsel sözlüğüdür. O açıdan bu eserin çıkması, bilim çevresinde geniş bir ilgi ile karşılandı* (Eren, 1999: XII-XIII).

M.Räsänen’in bu eserin Wortregister bölümü, 1971 yılında Helsinki’de İstvan Kecskemeti tarafından yayımlanmıştır. Eser iki bölümdür: I. Sözlük kısmı II. Dizin kısmı (Wortregister)

Birinci bölüm, Ön Söz, Kısaltmalar ve Sözlük olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Sözlük, 533 sayfalık oldukça hacimli bir eserdir. Kelimeler şu alfabetik sıraya göre verilmiştir: (a, ä/e, b, ç, ž, d, f, g/γ, h/x, y, i, j, k/q, l, m, n, ŋ, o, ö, p, r, s, š, t, u, ü, v/w, z)

Sözlükte bir kelime izah edilirken onun çeşitli Türk lehçelerindeki karşılıkları verilmekte ve bazı kelimelerin hangi eserlerde geçtiği kaydedilmektedir. Anlamları Almanca; bazen de Rusça verilmektedir. Örneklerle açıklarsak daha iyi anlaşılacaktır. Mesela “çocuk” kelimesi, sözlükte şu şekilde izah edilmektedir:

mtü.çag. čočuk “Ferkel”, osm.krm. čožuk “Kind, die jungen der Tiere”; osm. čužyja “ein neugeborenes Wildschwein”; kkir. (Jud.) oir. tel. čočko “schwein”, kzk. kč. Usw. šoška, kzk. šuška, Sag. Koib. soska, kaz. (Bal). čučka (? Russ. Čuşka, tsuşka “schwein”; kam. Joki 297-8 šoška usw.); ? osm. čoya “die Jungen der Raubtiere (Räsänen, 1969: 113)”

Kelimenin günümüz Türkiye Türkçesinde ne anlama geldiği belirtilmeden önce kısaltmaların açıklanması yerinde olacaktır:

mtü.: mitteltürkisch (Orta Türkçe); gew.nach. C. Brockellmann: Mitteltürkisch Wortschatz nach Mahmud al-Kaşyaris Divan Luyat at-Turk. Budapest-Leipzig 1928.

cag.: tschagataisch (Çağatayca)

osm.: osmanisch, türkeitürkisch (Osmanlıca, Türkiye Türkçesi)

krm.: Krim-türkisch (Kırım Türkçesi)

kkir.: kirgisisisch, karakirgisisisch (Kırgızca, Karakırgızca)

kkir (Jud.): nach K.K.Yudahin: “Kirgizsko_Russkiy Slovar”, Moskova, 1940

oir.: 1) oirotisch (Oyrotça) (Radl.:”alt”)

2) nach N.A.Baskakov-T.M.Toşakova: Oyrotsko-Russkiy Slovar, Moskova, 1947.

tel.: teleutisch (Teleütçe)

kzk.: kasachisch (Radl.,:”kir.”) (Kazakça)

kc.: katscha-türkisch

usw.: Kısaltmalar bölümünde karşılığı verilmemiştir.

sag.: sagaisch

koib.: koibalisch

kaz. (Bal.): Kasantatarisch nach G. Balint: Kazan-Tatar nyevtanulmanyok, II. Kazani-tatar szotar, Budapest, 1866.

Russ.: russisch (Rusça)

kam.: kamassinisch (-samojedisch)

Joki: A.J.Joki: Die Lehnwörter des Sajansamojedischen, Helsinki, 1952, MSFOu 103.

Şimdi de “çocuk” kelimesinin açıklaması olarak sunulan Almanca ve Rusça kelimelerin karşılığını verelim:

Ferkel (DTW, 1974: 241): domuz yavrusu

Kind (DTW, 1974: 326): çocuk, evlat

Junge (DTW, 1974: 316): 1) (erkek) çocuk, oğlan, çırak, uşak, 2) oğlan, vale, bacak, 3) yumurcak, yaramaz, v.s.

Tier (DTW, 1974: 535): hayvan, idraksiz mahlûk;

Neugeboren (DTW, 1974: 399): yeni doğan

Wildschwein (DTW, 1974: 637): yaban domuzu, vahşi domuz

Raubtiere (DTW, 1974: 437): etçiler, etoburlar

Schwein (DTW, 1974: 484): domuz, hıncır

Çuşka (RTS, 1989: 999) : domuz yavrusu

Bu verilen açıklamalardan “çocuk” kelimesinin çoğu Türk lehçelerinde kullanıldığı ve “yeni doğan” anlamının yanı sıra “domuz yavrusu” manasının daha ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır. Aynı tefferuatlı açıklamalar, sözlükteki bütün kelimeler için geçerlidir.

İkinci bölüm ise yukarıda belirtildiği üzere Dizin'dir. (Zaten “Wortregister” birleşik sözündeki “register” (DTW, 1974: 442) kelimesi, “kayıt, kayda alma” demektir. Dolayısıyla “dizin” demek daha uygundur). Bu bölümün “Anleitung” (DTW, 1974: 34) adı verilen kısmı, İstvan Kecskemeti'nin talimatıdır. Sonra da lehçelere göre verilen “Dizin” kısmı başlamaktadır:

I. Türkischen Sprachen (5-86s.) (Türk lehçeleri)

- a) Tschuwaschisch (Çuvaşça)
- b) Altbolgarisch, Protobolgarisch (Proto-Bulgarca)
- c) Jakutisch (Yakutça)
- d) Übrige Türksprachen (Diğer Türk lehçeleri)

II. Mongolisch (86-103s.) (Moğolca)

III. Mandschu-Tungusisch (103-107) (Mançurca-Tunguzca)

IV. Koreanisch (107-108) (Korece)

V. Uralische Sprachen (108-123) (Ural dilleri), kendi içinde dokuz lehçeye ayrılmaktadır.

VI. Indoeuropäische Sprachen (123-133) (Hint-Avrupa dilleri), kendi içinde altı lehçeye ayrılmaktadır.

VII. Übrige Sprachen (133-135) (diğer diller), kendi içinde üç lehçeye ayrılmaktadır.

Dizinde kelimelerin sayfa numaralarıyla birlikte sözlükte hangi sütunda yer aldıkları (a,b) olarak gösterilmiştir. Mesela:

Aran 23 a, arman 34b,...v.s.

Dizinin son kısmında da “İçindekiler” yer almaktadır.

II. FİNLANDİYA'DA YAPILMIŞ TÜRKOLJİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR BİBLİYOGRAFYASI

II.1. Kitap Çalışmaları

1. Aalto, Pentti, *Materialien zu den alttürkischen Inschriften der Mongolei*. Gesammelt von G. J. Ramstedt, J. G. Granö und P. Aalto, bearbeitet und herausgegeben von P. Aalto. [With illustrations.]pp. 91. Helsinki, 1958
2. *Alt-Altäische Kunstdenkmäler*, Briefe und Bildmaterial von J. R. Aspelin's Reisen in Sibirien und der Mongolei 1887-1889 herausgegeben von Hjalmar Appelgren - Kivalo. Helsingfors, 1931
3. Castrén, Matias Aleksanteri, *Elementa grammatices Syrjaenae*, Helsingforsiae, 1844
4. Castrén, Matias Aleksanteri, *Elementa grammatices Tscheremissae*, Kuopio, 1845
5. Castrén, Matias Aleksanteri, *Opit izučeniya Koybalskogo i Karagasskogo yazıkov*, S-Petersburg, 1857

6. Castrén, Matias Aleksanteri, [*Nordiska resor och forskningar*] [4] [Ethnologiska föreläsningar öfver altaiska, Helsingfors Finska Litteratur-Sällskapets tryckeri, 1857]
7. Castrén, Matias Aleksanteri, *Reisberichte und Brief aus den jahren 1845-1849*, hg.V.A. Schifner, S-Petersburg, 1856
8. Castrén, Matias Aleksanteri, *Ethnologische Vorlesungen über die altaischen Völker nebst Samojedischen Märchen und Tatarischen Heldensagen*, S-Petersburg, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, 1857
9. Castrén, Matias Aleksanteri, *M. Alexander Castrén's Grundzüge einer tungusischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichniss*, S-Petersburg, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, 1856
10. Castrén, Matias Aleksanteri, *M. Alexander Castrén's Versuch einer Burjätischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichnis*, S-Petersburg, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, 1857
11. Castrén, Matias Aleksanteri, *M. Alexander Castrén's Versuch einer jensei-ostjakischen und kottischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichnissen*, S-Petersburg, Die kaiserliche Akademie der Wissenschaften, 1858
12. Castrén, Matias Aleksanteri, *Nordische Reisen und Forschungen/ 3 Heldensagen der Minussinschen tataren*, S-Petersburg, Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 1859
13. Castrén, Matias Aleksanteri, *De affixis personalibus linguarum altaicarum*, Helsingforsiae, 1850
14. Castrén, Matias Aleksanteri, *Versuch einer Koibalischen und Karagassischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichnisse* (deutsch-“tatarisch”: 75-130; “tatarisch”-deutsch: 133-166) *aus den tatarischen Mundarten des Minussinschen Kreises*, hg.V.A.Schiefner, S-Petersburg, 1857; das Werk enthält außerdem einen langen Text: Koibalische Heldensagen (mit einer deutschen übersetzung).
15. Castrén, Matias Aleksanteri, *Reseminnen från åren, 1838-1844*
16. Castrén, Matias Aleksanteri, *Reseberättelser och bref åren, 1845-1849*
17. Castrén, Matias Aleksanteri, *Föreläsningar i finsk mytologi, 1852-1858*
18. Castrén, Matias Aleksanteri, *Ethnologiska föreläsningar öfver altaiska folken, 1852-1858*

19. Castrén, Matias Aleksanteri, *Smärre afhandlingar och akademiska dissertationer, 1852-1858*
20. Castrén, Matias Aleksanteri, *Koibalischen Sprachlehre*, Petersburg, 1857
21. Castrén, Matias Aleksanteri, *Versuch einer jennissei-ostjakischen und kottischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichnissen aus den genannten Sprachen*, Leipzig, 1869
22. Clauson, Gerard, *Turks and wolves*, Helsinki Societas Orientalis Fennica, 1964
23. Donner, Kai, *Zwei neue türkische Runeninschriften*, Helsingfors, 1931
24. Donner O, *Wörterverzeichnis zu den Inscriptions de L' Ienissei*, MSFOu, 1892, 4
25. Halén Harry, *Biliktu bakshi, the knowledgeable teacher G.J. Ramstedt's career as a scholar by Harry Halén*, Helsinki Finno-Ugrian Society 1998, (konusu: Ramstedt G. J. Gustaf John 1873-1950)
26. Harva, Uno, *Dil religiösen Vorstellungen der altaischen Völker*, Helsinki, 1938
27. Heikel, H.J. A.O.H., *De Sibiriska Jenissey-inskrifterna*, Finskt Museum Helsingfors, 1897
28. Heikel, H.J., *Altertümer aus dem Tale des Talas in Turkestan; Travaux ethnogs*, VII.Finn.Ugr. Ges. Helsingfors, 1918
29. Heikel, A.O., *Inscriptions de L'Orkhon recueillies par L'epetion finnoise 1889 et publiees par la Societe finno-ougrienne*, Helsingfors, 1892
30. Heikel A. O., *Die Grabuntersuchungen und Funde bei Tascheba. Zeitschrift der Finnischen Altertumsgesellschaft*, Helsinki, 1913, XXVI
31. *Inscriptions de L'Ienissei*, Recueillies et publiees par la Societe Finlandaise d'Archeologie. Helsingfors, 1889
32. Jan, V., *Batu : Tsingis-kaanin vallanperijä*, Helsinki Suomen Kirja, 1945
33. Kellgren, H., *Grammatik der Osmanischen Sprache* (Almanca'ya çevirmiştir), 1855

34. Kho, Songmoo, *Paralipomena of Korean etymologies by G. J. Ramstedt*, Helsinki Helsingin yliopisto, 1982
35. *Lexica Societatis Fenno – Ugricae*, XXV
36. Lukman, Shahnamah-ji, *Seïd Locmani ex libro Turcico qui Oghuzname inscribitur excerpta*, primus edidit, Latine vertit, explicavit Dr J. J. W. Lagus. (<9F> u) Turk. and Lat., pp. 52. 15. Helsingforsiae, 1854
37. *Cheremis-Chuvash lexical relationships: an index to Räsänen's "Chuvash loanwords in Cheremis"*, Bloomington (IN) Indiana university, 1968
38. *Cumucica & Nogaica*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1991
39. *Eine Sammlung von mani-Liedern aus Anatolien*, Helsinki Société Finno-Ougrienne, 1926
40. *Kalmückische Sprachproben, 1. Teil Kalmückische Märchen*, Helsingfors Société Finno-ougrienne, 1909
41. Mannerheim, Mareşal Carl Gustav, Emil. *Across Asia from West to East in 1906-1908*, 1940
42. Murtonen, A., *Materials for a non-masoretic Hebrew grammar, 2 An etymological vocabulary to the Samaritan Pentateuch*, Helsinki: Societas Orientalis Fennica PUBL. (PART): , 1960 MATER.(PART): 225, [3] s. SERIES: (Studia Orientalia; 24) NOTE: Samassa niteessä: Türkische Miscellen / von Martti Räsänen (Studia Orientalia; 35,1); Vom arabisch-palästinischen Familienleben / von T. Canaan (Studia Orientalia; 35,2) ; Mongolian in Tibetan script / C. R. Bawden (Studia Orientalia; 35,3) ; De novis libris judicia (Studia Orientalia).
43. Paasonen, Heikki, *Gebräuche und Volksdichtung der Tschuwassen*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1949
44. Ramstedt, Gustav John, *Einführung in die altaische sprachwissenschaft, I. Lawtlehre*, Helsinki,1957,II Ramstedt, Gustav John, (1952–1966). *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft, bearbeitet und herausgegeben von P. Aalto* (3 Vols). Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
45. Ramstedt, Gustav John, *Zur Verbstammbildungslehre der Mongolisch-türkischen Sprache*, Helsinki, 1912
46. Ramstedt, Gustav John, *A Korean Grammar*, pp. iv. 199. Helsinki, 1939

47. Ramstedt, Gustav John, *Aufsätze und Vorträge*, Bearbeitet und herausgegeben von Pentti Aalto, pp. 112. Helsinki, 1951, [Suomalais-ugrilaisen Seuran Aikakauskirja. no. 55. pt. 2.].
48. Ramstedt, Gustav John, *Bergtscheremissische Sprachstudien*
49. Ramstedt, Gustav John, *Das deverbale Nomen auf-i in den altaischen Sprachen*, pp. 8. Helsingforsiae, 1945, [Studia orientalia. vol. 11. no. 6.].
50. Ramstedt, Gustav John, *Ein anlautender stimmloser labial in der mongolisch-türkischen ursprache*, pp. 10. Helsingfors, 1916, [Suomalais-Ugrilaisen Seuran Aikakauskirja. XXXII.]
51. Ramstedt, Gustav John, *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft*, Bearbeitet und herausgegeben von Pentti Aalto, 3 pt. Helsinki, 1957, 52-66. 80., [Suomalais-ugrilaisen Seuran toimituksia. vol. 104.]
52. Ramstedt, Gustav John, *Kalmückische Lieder*, Aufgezeichnet von G. J. Ramstedt, bearbeitet und herausgegeben von S. Balinov und Pentti Aalto, pp. 126. Helsinki, 1962, [Suomalais-ugrilaisen Seuran aikakauskirja. vol. 63. no. 1.]
53. Ramstedt, Gustav John, *Kalmückische Sprachproben gesammelt und herausgegeben, Kalmuck dialect, & Ger.*, 1909.
54. Ramstedt, Gustav John, *Kalmückisches Wörterbuch*, [Another copy.], pp. xxx. 560. Helsinki, 1935
55. Ramstedt, Gustav John, *Lähettiläänä Nipponissa. Muistelmia vuosilta 1919-1929, Kolmas painos*. [With plates.], pp. 207. Porvoo, Helsinki, 1950
56. Ramstedt, Gustav John, *Marginal Notes on Pashto Etymology*, Compiled, revised and edited by Pentti Aalto, pp. 14. Helsinki, 1952 [Studia orientalia. vol. 17. no. 5.]
57. Ramstedt, Gustav John, *Nordmongolische Volksdichtung*, Gesammelt von G. J. Ramstedt. Bearbeitet, übersetzt und herausgegeben von Harry Halén, Helsinki, 1973
58. Ramstedt, Gustav John, *Paralipomena of Korean etymologies by G.J. Ramstedt* collected and edited by Songmoo Kho, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1982 (konusu: Korece, etimoloji)
59. Ramstedt, Gustav John, *Seitsemän retkeä itään, 1898-1912, Toinen painos* [With plates, including portraits.] pp. 222. Porvoo, Helsinki, 1951

60. Ramstedt, Gustav John, *Studies in Korean Etymology*, (II. Edited by Peutti Aalto.) pp. 292. Helsinki, 1949 [Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia. no. 95.
61. Ramstedt, Gustav John, *Seitsemän retkeä itään English*, Seven journeys eastward, 1898-1912 among the Cheremis, Kalmyks, Mongols and in Turkestan and to Afghanistan with 52 photographs by the author Gustav John Ramstedt translated from the Swedish and edited by John R. Krueger, Bloomington The Mongolia Society, 1978 (Ramstedt Gustav John Journeys Asia, Central Asia, Central Description and travel).
62. Ramstedt, Gustav John, *Additional Korean etymologies*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1954
63. Ramstedt, Gustav John, *Altai yuyanxue daolun*, Beijing [s.n.] 1981
64. Ramstedt, Gustav John, *Altailaisten kielten suhde muihin kielikuntiin : alkajaisitelmä Suomalais-ugrilaisen Seuran vuosikokouksessa jouluk, 2 p:nä 1944*, Helsinki SKS:n kirjapaino, 1947
65. Ramstedt, Gustav John, *Alt'aio hyongt'aeron kaesol*, Soul Minuncha, 1985
66. Ramstedt, Gustav John, *Das deverbale Nomen auf -i in den altaischen Sprachen*, Helsinki Suomalais-ugrilainen Seura, 1950
67. Ramstedt, Gustav John, *Das Schriftmongolische und die Urgamundart : phonetisch verglichen*, Helsingfors Druckerei der finnischen Litteraturgesellschaft, 1902
68. Ramstedt, Gustav John, *Die verneinung in den altaischen Sprachen : eine semasiologische Studie*, [S. l.] [S. n.] [1933?]
69. Ramstedt, Gustav John, *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft/ 3 Register*, Helsinki Suomalais-ugrilainen Seura, 1966
70. Ramstedt, Gustav John, *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft*, Helsinki Suomalais-ugrilainen Seura, 1957-1966
71. Ramstedt, Gustav John, *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft/ 2 Formenlehre*, Hki Suomalais-ugrilainen seura, 1952
72. Ramstedt, Gustav John, *Four uigurian documents*, Helsinki [s.n.], 1940
73. Ramstedt, Gustav John, *Handbuch der Westmongolischen Sprache*, Willingen a. Schwarzwald Förderer [189-?]

74. Ramstedt, Gustav John, *Kalmückische Sprichwörter und Rätsel*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1956
75. Ramstedt, Gustav John, *Materialien zu Den alttürkischen Inschriften der Mongolei*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1958
76. Ramstedt, Gustav John, “*Nordmongolische Volksdichtung*”, Helsinki Suomalais-ugrilainen Seura, 1974
77. Ramstedt, Gustav John, “*Nordmongolische Volksdichtung*”, Helsinki Suomalais-ugrilainen Seura, 1973.
78. Ramstedt, Gustav John, *Sravnitel'naâ fonetika mongol'skago pis'nennago âzyka i halha'sko-urginskago govora*, S-Peterburg Tipografiâ imperatorskoj akademii nauk, 1908
79. Ramstedt, Gustav John, *Studies in Korean Etymology*, 1 Helsinki, 1949
80. Ramstedt, Gustav John, *Studies in Korean Etymology*, 2 Helsinki, 1953
81. Ramstedt, Gustav John, “*The relation of the altaic languages to other language groups*”, *Inaugural lecture at the annual meeting of the Finno-Ugrian Society on December 2nd 1944*, Helsinki, 1947
82. Ramstedt, Gustav John, *Turkin kielen alkuperästä*, Helsinki Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapaino, 1937
83. Ramstedt, Gustav John, *Über die Konjugation des Khalka-mongolischen*, Helsingfors, 1902
84. Ramstedt, Gustav John, *Über die Konjugation des Khalka-mongolischen*, Helsingfors [Société finno-ougrienne], 1903
85. Ramstedt, Gustav John, *Über die Zahlwörter der altaischen Sprachen*, [S. 1.] [S. n.] [1932?]
86. Ramstedt, Gustav John, “*Vvedenie v altajskoe âzykoznanie : morfologiâ*”, Izdatelstva inostranoj Literatury, Moskva, 1957
87. Ramstedt, Gustav John, “*Zwei uigurische Funeninschriften in der Nord-Mongolei*”, *Finnisch-ugrische Gesellschaft*, Helsingfors, 1913
88. Ramstedt, Gustav John, *Einführung in die altaische sprachwissenschaft*, Helsinki, I-1957, II-1952; (Altayca Dilbilimine Giriş)
89. Ramstedt, Gustav John, *Die Zahlwörter, Jigirmi und jüz*, (Z. V. Togan'a Armağan'dan ayrı basım, İst.1955)

90. Ramstedt, Gustav John, *Discour prononce a la seance annuelle de la Societe Finno – Ougrienne le 2 decembre 1935 par le Societe* (Fince ve Fransızca)
91. Ramstedt, Gustav John, *Kalmückisches Wörterbuch* 2. Auf. Helsinki, 1976
92. Ramstedt, Gustav John, *Mongolische Briefe aus Idigut-Schähri bei Turfan*, Sitzungsberichte, 1909
93. Ramstedt, Gustav John, *Remarks on th Korean Language*, Helsinki, 1928
94. Ramstedt, Gustav John, *Seven journeys eastward 1898-1912: Among the Cheremis, Kalmyks, Mongols and inTurkestan and to Afganistan, Bloomington*”, *The Mongolia Society*, 1978
95. Ramstedt, Gustav John, *Über den ursprung der sog. Jenisej- ostiaken*
96. Ramstedt, Gustav John, *Zur Frage nach der Stellung des Tschuwassischen*, Helsinki, 1922
97. Ramstedt, Gustav John, *Zur Geschichte der Japanischen Sprache*, Helsinki, 1942
98. Ramstedt, Gustav John, *Zur Geschichte der Japanischen Sprache*, Helsinki, 1944
99. Ramstedt, Gustav John, *Zur Verbstammbildungslehre der Mongolisch- Türkischen Sprachen*, Helsingfors, 1912
100. Ramstedt, Gustav John, *Грамматика корейского языка*, (İngilizceden Rusçaya çevrilmiş), Moskova, 1951
101. Ramstedt, Gustav John, *Tietosanakirja*, IX, 2039-2040, 1917; XIV, 295-296, 1938
102. Räsänen Martti, *Materialen zur Lautgeschichte der Türkischen Sprachen*, Helsinki, 1946
103. Räsänen, Martti, *Aus der türkischen Formenlehre*, Helsinki, 1939
104. Räsänen, Martti, *Beiträge zu den altaisch-slavischen Berührungen*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1950
105. Räsänen, Martti, *Beiträge zu den türkischen Runeninschriften*, Helsinki Societas Orientalis Fennica, 1952
106. Räsänen, Martti, *Beiträge zur Frage der türkischen Vokalharmonie*, [Helsinki?] [Suomalais-ugrilainen seura?] [1935?]

107. Räsänen, Martti, *Contributions au classement des langues turques*, Kraków Nakladem polskiego towarzystwa orientalistycznego z.
108. Räsänen, Martti, *Die chakassischen i-Laute*, Budapest Akadémiai Nyomda, 1962
109. Räsänen, Martti, *Die Himmelsrichtungen in den altaischen Sprachen mit besonderer Berücksichtigung der Türk-Sprachen*, Wiesbaden Harrassowitz, 1965
110. Räsänen, Martti, *Die Reflexiva u < *bu im Türkischen*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1962
111. Räsänen, Martti, *Die tatarischen Lehnwörter im Tscheremissischen*, Helsinki Société finno-ougrienne, 1923
112. Räsänen, Martti, *Die tschuwassischen Lehnwörter im Tscheremissischen*, Helsinki, 1920
113. Räsänen, Martti, *Ein Überblick über die ältesten Denkmäler der türkischen Sprachen*, Helsingforsiae Societas Orientalis Fennica, 1946
114. Räsänen, Martti, *Einige iranische Entlehnungen in den finnisch-ugrischen und türkischen Sprachen*, [S.l.] [s.n.] [1960?]
115. Räsänen, Martti, *Gibt es im Baschkirischen etwas Ugrisches?*, [Budapest?] [Akadémiai kiadó?] 1961
116. Räsänen, Martti, *Hochzeitsgebräuche der Mischär-Tataren*, Helsingforsiae Societas Orientalis Fennica, 1945
117. Räsänen, Martti, *Materialien zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen*, Helsinki [Suomen itämainen seura] 1949
118. Räsänen, Martti, *Materialien zur Morphologie der türkischen Sprachen*, Helsinki Societas Orientalis Fennica, 1957
119. Räsänen, Martti, *Materialy po istoriceskoj fonetike tûrkskih âzykov*, Moskova, Inostrannaâ literatura, 1955
120. Räsänen, Martti, *Ob uralo-altajskom âzykovom rodstve*, Moskova, Akademiâ Nauk SSSR, 1968
121. Räsänen, Martti, *Puolikuun nousu : havaintoja uudesta Turkista ja sen kansasta*, Jyväskylä Gummerus, 1937
122. Räsänen, Martti, *Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolien, III Ankara, Kaiserli, Kirsehir, Cankiri, Afion Vil*, Helsinki Societas Orientalis Fennica, 1936

123. Räsänen, Martti, *Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolien/1 Sivas vil*, Helsinki, 1933
124. Räsänen, Martti, *Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolien/ 2 Jozgat vil*, Helsinki Societas Orientalis Fennica, 1935
125. Räsänen, Martti, *Türkische Sprachproben aus Mittel-Anatolien/ IV Konja Vil*, Helsinki Societas orientalis fennica, 1942
126. Räsänen, Martti, *Uralaltailaisesta kielisukulaisuudesta*, [Helsinki] [SKS:n kirjapaino] [1964]
127. Räsänen, Martti, *Ural-altailaisia ordinaaleja?*, Helsinki SKS:n kirjapaino, 1959
128. Räsänen, Martti, *Uralaltaische Forschungen*, Wiesbaden Harrassowitz, 1953
129. Räsänen, Martti, *Uralaltaische Wortforschungen*, Helsinki, Societas Orientalis Fennica, 1955
130. Räsänen, Martti, *Über die Lederbearbeitung der ural-altaischen Völker*, Wiesbaden Harrassowitz, 1959
131. Räsänen, Martti, *Über die ural-altaische Sprachverwandtschaft : vorgetragen*, Helsinki [s.n.] 1963
132. Räsänen, Martti, *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*, Helsinki Suomalais-ugrilainen seura, 1969-1971
133. Räsänen, Martti, *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen/ 2 Wortregister*, Helsinki, Suomalais-ugrilainen seura, 1971
134. Räsänen, Martti, *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen/1* Helsinki, Suomalais-ugrilainen seura, 1969
135. Räsänen, Martti, *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen : probeartikel*, Helsinki, 1966
136. Räsänen, Martti, *Volgan bolgaarien vaikutuksesta Pohjoismaihin*, Porvoo WSOY, 1946
137. Räsänen, Martti, *Etymologisia lisiä*, Pari samojedilais-tunguusilaista lainakosketusta / T. Lehtisalo, [Helsinki] : [SKS: kirjapaino], [1947]
138. Räsänen, Martti, *Chansons populaires turques du nord-est de l'Anatolie*, Helsinki, Akateeminen kirjakauppa, 1931
139. Räsänen, Martti, *Ein überlik über die ältesten Denkmäler der türkischen Sprachen* (1947)

140. Räsänen, Martti. *Renegbogen-Himmelsbrücke*, (Fince, Almanca dilinde), 311, Helsingfors: Studia Orientalia, 1947
141. Saarisalo Akseli Aapeli, *The Turkish waqf.*, pp. 6. [1954]. 80. [Studia orientalia. vol. 19. no. 10.], Helsinki, 1953
142. Schmidt, G. *Über die ossetischen Lehnwörter im Karatschajischen "Annale Academiae scientiarum Fennicae"*, Helsinki, 1932
143. *Cumucica & nogaica*, G. J. Ramstedt's Kumyk materials edited and translated by Emine Gürsoy-Naskali & G. J. Ramstedt's nogajische Materialien bearbeitet und übersetzt von Harry Halén, Helsinki, 1991 (konusu: Tatarca)
144. Tuna, Osman Nedim and BOSSON (James Evert), *A Mongolian 'Phags-pa Text and its Turkish Translation in the "Collection of Curiosities"*, pp. 16.. 80. [Suomalais-ugrilaisen Seuran aikakauskirja. vol. 63. no. 3.], Helsinki, 1962

II.2. Makaleler ve Bildiriler

1. Aalto, Pentti. (1945), "*Notes on methods of decipherment of unknown writings and languages*", Helsinki: Societas Orientalis Fennica
2. Aalto, Pentti, "*Two Old-Turkic Monuments of Mongolia*" (MSFOu 150, 19739)
3. Aalto, Pentti. (1961), "*Qutuγ-tu Pañcarakṣā kemekü Tabun Sakiyan neretü Yeke Kölgen sudur, in Umschrift, mit Facsimile der mongolischen Handschrift (Leningr. MSZ. 130) herausgegeben*", Wiesbaden: Otto Harrassowitz
4. Aalto, Pentti. (1971), "*Oriental studies in Finland 1828–1918*". Helsinki: Societas Scientiarum Fennica
5. Aalto, Pentti. (1987), "*Modern language studies in Finland 1828–1918*", Helsinki: Societas Scientiarum Fennica
6. Aalto, Pentti. (1987), "*Studies in Altaic and comparative philology*", Helsinki: The Finnish Oriental Society
7. Aalto, Pentti; & Pekkanen, T. (1975–1980), "*Latin sources on north-eastern Eurasia*" (2 Vols). Wiesbaden: Otto Harrassowitz
8. Aalto, Pentti (1955), "*On the Altaic Initial p-*", GAJ 1, s. 9-16
9. Aalto, Pentti (1971), "*Iranian Contacts Of the Turks in Pre-Islamic Times*", Studia Turcica, Budapest, s. 29-37
10. Halén, H. (1977), "*Bibliography of Professor Pentti Aalto's publications 1938–1976*". *Studia Orientalia* 47: 287–311

11. Halén, H. (1987), "*Bibliography of Professor Pentti Aalto's publications from 1977 to 1987, with additions to the previous list*", *Studia Orientalia* 59: 260–265
12. Donner, K und Räesaenen, M. "Zwei neue türkische Runeninschriften", JSFOu, 1931
13. Donner, K. "Zu den ältesten Berührungen zwischen Samoyeden und Türken", JSFOu LX: 1, 1924
14. Donner, O. "Sur l'origine de l'alphabet turc du Nord del'Asie" (1896) (JSFOu, 1906)
15. Gombocz Z.. "Die bulgarisch – türkischen Lehnwörter in der ungarischen Sprache", MSFOu, XXX, 1912
16. Joki, A. J. "Die Lehnwörter des Sajansamojedischen", Helsinki, 1952, MSFOu 103
17. Joki, A. J. -(Herausgeber), "Kai Donners Kleinere Wörterverzeichnisse aus dem Jurak-, Jenissei- und Tawgysamojedischen, Katschatarischen und Tungusischen", JSFOu, Bd. 58, 1956
18. Joki, A. J. "Wörterverzeichnis der Kyzyl- Sprache" , Studia Orientalia, Bd. 19: 1, Helsinki, 1953
19. Jyrkänkallio, P, "Überricht über die türkischen völker unserer seit", StO14:10 Helsinki, 1950
20. Jyrkänkallio, P, "Zur Etymologie von russ. Tolmač "Dolmetscher" und seiner türkischen Quelle", StO XVII, 1952
21. Kannisto, A. "Die Tatarischen Lehnwörter im Wogulischen" (FUF, 1925)
22. Karahka E. "Zur Frage nach ursprünglichen vocallängen im Tschuwassischen", Studia Orientalia, vol. XIV. Helsinki, 1950
23. Mannerheim, Mareşal Carl Gustav Emil, "A visit to the Sarö and Shera yögurs". JSFOu XXVII, 2, 1911
24. Mikkola, J. J. "Die Chronologie der türkischen Donaubolgaren", JSFOu XXX, 1913
25. Paasonen, H. "Die türkischen Lehnwörter im Mordwischen", JSFOu XV, 1897
26. Paasonen, H. "Die sogenannten Karataj-Mordwinen oder Karatajen", JSFOu XXI, 1903

27. Paasonen, H, "*Mischärtatarische Volksdichtung*", MSFOu 105, 1953
28. Paasonen, H. "*Tatarisches Dialektwörterverzeichnis*". JSFOu LXVI, 1963
29. Paasonen, H. "*Über die türkischen Lehnwörter im Ostjakischen*", FUF II, 1902
30. Lagercrantz. E. "*Strukturtypen und Gestalwechsel im Lappirischen*". MSFOu,LVII, 1927
31. Poppe. N. "*The primary long vowels in Mongolia*", ISFOu,LXIII2,1962
32. Ramstedt, G. J. "*az η hang mongolban es a törökben*", NyK XVII, 1913
33. Ramstedt,G. J. Mogholica. "*Beiträge zur Kenntnis der Moghol-Sprache in Afganistan*". JSFOu, XXIII,4, 1906
34. Ramstedt G. J. "*Formenlehre. Bearbeitet und herausgegeben von P. Aalto*". Helsinki, 1952(MSFOu, 104)
35. Ramstedt G.J. "*Dar Schiriftmongolische und die Urganumundart phonetisch verglichen*", JSFOu, XXI, 2, 1902
36. Ramstedt G. J. "*Über die Struktur der altaischen sprachen*", Journal de la Societe Finno-Ougrienne, 55, Helsinki, 1951
37. Ramstedt G. J. "*Zur Frage nach der Stellung des Trchuwassischen*", JSFOu, XXXVIII, 1922-23
38. Ramstedt,G. J. "*Zur mongolisch- türkischen Lautgeschichite*", KSz XV, 1914, XVI, 1915
39. Ramstedt, G. J. "*Turkkilais- tataarilaiset kielet, iso Tietosanokirja*" 14, 1938
40. Ramstedt, G. J. "*Turkkilais- tataarilaiset kielet, Tietosanokirja*" 9, 1917
41. Ramstedt. G. J. "*Der η-Laut im Mongolischen und Türkischen. – Nyelvtudomány Közlemények*", XLII, 1913
42. Ramstedt. G. J. "*Die Palatalisation in den altaischen Sprachen*", Annales Academiae Scientiarum Fennicae, ser. B. 27,1932. Pelliot, P.Toung Pao
43. Ramstedt. G. J. "*Ein angeliches türkisch –mongolisches Lautgesetz*", Nyelvtudomány Közlemények, XLII, 1913

44. Ramstedt. G. J. “Zur mongolisch-türkischen Lautgeschichte. - Keleti Szemle”, Bd. XV, 1914 –15, Bd. XVI, 1915 –16
45. Ramstedt. G. J. “Zur mongolisch- türkischen Lautgeschichte, III. Der j-laut und damit zusammenhängende Fragen”. KSz, XVI, Keleti Szemle, Budapest 1915
46. Ramstedt. G. J. “Ein anlautender stimmloses labial in der mongolisch türkischen Ursprache”, Journal de la Societe Finno-Ougrienne. 32, 2; Pelliot. P. Journal Asiatique, 1925
47. Ramstedt. G. J Granö –Pentti Aalto, “Materialen zu den Alttürkischen Inschriften des Mongolei”, Journal de le societe Finno-Ougrienne, Helsinki, 1958
48. Ramstedt. G. J “Über die zahlwörter der altaischen sprachen”, Journal de la Societe Finno Ougrienne, 1907
49. Ramstedt.G. J “Zum Türkischen Konditional”, Finnisch- Ugrischen Forschungen XXIX
50. Raquette, G. “The Estern – Turkestan Dialect of Yarkand and Kashgar” [Texte] , in: JSFOu, Bd.16,1909
51. Räsänen M. “Beiträge zu den altaisch-slawischen Brührungen”, MSFOu, 48
52. Räsänen M. “Beiträge zur Frage der türkischen Vocalharmonie”, Journal de la Societe Finno-Ougrienne, XLV, 3, 1932
53. Räsänen M. “Die tschuwassischen Lehnwörter im Tseremissischen”, MSFOu, 48
54. Räsänen M. “Ein überlik über die ältesten Denkmäler der türkischen Sprachen”, Studia Orientalia, IV, 1932
55. Räsänen M. “Materialen zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen”, Studia Orientalia, vol. XV, Helsinki, 1949
56. Räsänen M. “Neuere Forschungen über altaisch-slawische Berührungen”, Zeitschrift für slawische Philologie, XX, 1950
57. Räsänen M. “Türkische Miszellen”, StO, XXV, 1, 1960
58. Räsänen M. “Über die langen vokale der türkischen Lehnwörter im Ungarischen”, FUF, XXIV, 1937
59. Räsänen M. “Zu dem türkischen Runenschrifteintrag in der uygurischen Überretzung des buddistischen Sūtra Säkiz Jükmäk”, Studia Orientalia, VI, 1936

60. Räsänen M. “*Die chakassischen i-Laute*”, AOH (Acta Orientalia Academia Scientiarum Hungaricae), XV, 1-3, Budapest, 1962
61. Räsänen M. “*Die Vokallägen der Ersten Silbe imTürkmenischen*”, Studia Orientalia, Helsinki, 1960
62. Räsänen M. “*Beiträge zu den türkischen Runeninschriften*”, Studia Orientalia XVII: Helsinki, 1952
63. Räsänen M. “*Hochzeitsgebräuche der Mischär- Tataren*”, Studia Orientalia , Helsinki, 1945
64. Räsänen, Martti, “*Die tatarischen Lehnwörter im Tscheremissischen*” (MSFOu, 1923)
65. Räsänen, Martti, “*Contributions au classement des Langues turques*”, Rocznik Orientalistyczny (Krakow),17, 1953, s.92-104
66. Räsänen, Martti, “*Der Wolga- bolgarischen Einflub im Westen im Lichte der Wortgeschichte*”, FUF, 1946
67. Räsänen, Martti, “*Uzun sadalı harfler hakkında*”, Finnisch-Ugr. Forschungen XXIV, 1937
68. Räsänen. M. “*Tü. anl. h-als Überbleibsel des alt. P-“*. UAJb, XXX, 1-2, 1961 (UAJb- Ural-Alataische Jahrbüches, Wiesbaden).
69. Räsänen. M., “*Chansons populaires turques de Nord-Est de l' Anatolie*” , Studia Orientalia 4:2,1932
70. Räsänen. M., “*Eine Sammlung von mani –Liedern aus Anatolien*”, JSFOu 41:2.1926
71. Räsänen. M., “*Türkische Sprachproben aus Mittel –Anatolien I (Sivas) ,1933, II (Yozgat), 1935; III (Ankara, Kayseri, Kırşehir, Çankırı, Afyon etc;) 1936 (Akbürzung :R. I, II, III) IV (Konya)*”,1972 (Studia Orientalia 5- 10)
72. Schmidt, G, “*Über die kaukasischen Lehnwörter der Karatschajischen*”, MSFOu 67 , Helsinki, 1932
73. Schmidt, G, “*Über die ossetischen Lehnwörter im Karatschajischen*”, Annales Academiae Scientiarum Fennicae, B27: 43, Helsinki, 1932
74. Setälä E.N, “*Über Quatitätswechsel im Finnisch-ugrischen*”, JSFOu, XIV3, 1896, 25
75. Setälä.E.N, “*Zur finnisch – ugrischen Lautlehre*”, FUF, II, 3, 1902
76. Wichmann, Yrjö, “*Die tschuwassischen Lehnwörter in den permischen Sprachen*”, MSFOu XXI, 1903

SONUÇ

Sonuç olarak, Finlilerin millet olarak geçmişlerini, köklerini araştırmalarıyla başlayan ve Türkolojiye Matthias Alexandr Castren, Axel Olai Heikel, Kai Donner, Heikki Paasonen, Gustaf John Ramstedt ve Martti Räsänen gibi değerli isimleri kazandıran Finlandiya'daki Türkoloji çalışmalarının, Türklük bilimi için büyük önem arz ettiğini söylemek mümkündür.

Yukarıda yer alan bibliyografyadan da anlaşılacağı üzere, Finlandiya'da yapılmış ilmî araştırmaların büyük bir kısmını teşkil eden Altay dilleri ve Türk lehçeleriyle ilgili çalışmalar, tarihî ve çağdaş Türk lehçeleri konulu araştırmalara ışık tutacak; Türk Dili tarihi alanında başvurulan ana kaynaklar olarak da her zaman güncelliğini koruyacaktır.

KISALTMALAR

RTS: Rusça-Türkçe Sözlük (Haz.: E. M.-E. Mustafayev ve V. G. Şerbinin), İstanbul, 1989.

DTW: Deutsch-Türkisches Wörterbuch, OTTO Harrassowitz Wiesbaden, 1974 (von Karl Steuerwald).

FUF: Finnisch- Ugrische Forschungen, Helsingfors-Helsinki-Leipzig.

JSFOu: Journal de la Societe Finno-Ougrienne, Helsingfors-Helsinki.

MSFOu: Memories de la Societe Finno-Ougrienne, Helsingfors-Helsinki.

StO: Studia Orientalia, Helsinki.

KAYNAKÇA

ARAT, R. Rahmeti – Ahmet TEMİR (1976), “Türk Şivelerinin Tasnifi”, *Türk Dünyası El Kitabı 1*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara.

BALCI, Mustafa (2011), *Orhun Yazıtları-Türkçedeki İlk Çalışmalar*, Konya, Çizgi Yayınları

DEMİR, Nurettin - Emine YILMAZ (2006), *Türk Dili El Kitabı*, Ankara.

Deutsch-Türkisches Wörterbuch (1974), (von Karl Steuerwald), OTTO Harrassowitz, Wiesbaden.

ERCILASUN, A. Bican (1995), “Wilhelm Radloff ve Türk Bengü Taşları”, *Orhun-Radloff'un Moğolistan Tarihî Eserleri Atlası*, TİKA, Ankara.

EREN, Hasan (1998), *Türklük Bilimi Sözlüğü, I. Yabancı Türkologlar*, Ankara

EREN, Hasan (1999), *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, Aydın Kitabevi, Ankara.

Kazak Ansiklopedisi (1972-1978), IV. cilt, Almatı.

KORKMAZ, Zeynep (2009), *Türkiye Türkçesi Grameri / Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu, Ankara.

- MUSTAFAYEV, E - Şerbinin, V.G. (1989), *Rusça-Türkçe Sözlük*, İstanbul.
- RÄSÄNEN, Martti (1969), *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türkisprachen*, Helsinki.
- TEKİN, Talât (1976), “*Altay Dilleri Teorisi*”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- TEMİR, Ahmet (1976), “*Ural-Altay Dilleri Teorisi*”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- Türk Ansiklopedisi* (1943-1985), Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı.
- Богораз-тан, В. Г. (1927), *Кастрен — человек и учёный* // Памяти М. А. Кастрена: к 75-летию со дня смерти /АН СССР (Очерки по истории знаний. Вып. II), Leningrad.
- Муравьёв, В. Б. (1961), *Вехи забытых путей (Маттиас Кастрен)*, Государственное издательство географической литературы, Moskova.
- Сто замечательных финнов (2004), *Маттиас Александр Кастрен* // Kaleidoskoop биографий = 100 suomalaista pienoiselämäkertaа venäjäksi / Ред. Тимо Вихавайнен (*Timo Vihavainen*); пер. с финск. И. М. Соломеща, Общество финской литературы (*Suomalaisen Kirjallisuuden Seura*), Хельсинки (Helsinki).